

ШЫН

Совет Эвилелиндин Коммунисттик партиясынын Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы.

1932 декабрь 11 ЧЕТВЕРГ № 240 (2670) БРТ88 20 КОП.

Совет Эвилелинде (1 арын). К. Панферов.—Чоокку үеде күүсетинер (1 арын). Н. Владимиров.—Баштыгынның сорук кирикчи сөзү (2 арын). ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: М. Каваа-Сарыг. — Райкомунун илеткелчилер бөлүмүнүн ажылыны

Бедик денелче (2 арын). ЧЕР-ЧЕРДЕ БИЖИК ӨӨРЕ-ДИЛГЕЗИ (3 арын). РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР (3 арын). В. Цыпкин.—Тыва автономнуг областың көдээ чонунга бот-онаалга үндүрүт (3 арын).

Улус демократиясының чурттарында (4 арын). КНО-нун Кол Ассамблеясынын VII сессиясы (4 арын). Кореяда болушкуннар (4 арын). Америк самолёттарының Кыдаттын агаар кызыгаарын үрөп турары (4 арын).

Комсомол эге организацияларында отчёттар болгаш соңгулдалар

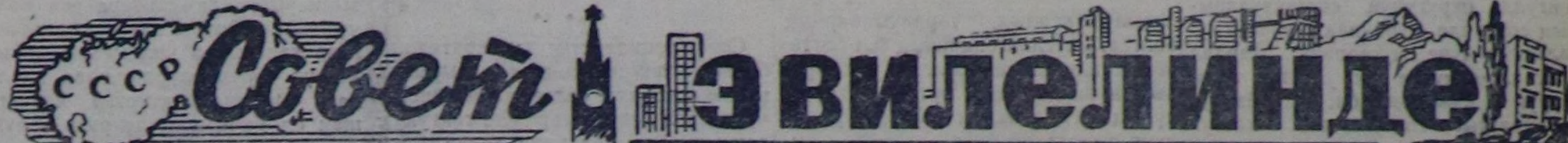
Амгы үеде бистин областың хөй-хөй комсомол эге организацияларында отчёт-сонгулдалыг хуралдар болуп эрттип турар. Комсомол организацияларының отчёт-сонгулдалыг кампаниясы болза, Совет Эвилелиндин Коммунисттик партиясынын XIX съездинин шийтпирлеринге хол-баштыр бүгү улустуң күш-ажылчы болгаш политикаг кәдүрлүшкүнүнүн үезинге капсырлашкан. Бо хүнерде комсомол организациялары бодунуң хүрээлединин сырый катыжышкынның болгаш күжүн көргүспүшөөн, бистин Төрөөн чурттувусту улам-на чаагай болгаш күчүлүг болдурар дугайында партияның XIX съездинин шийтпирлерин болгаш улуг баштыгы эш Сталинның айтышкыннарын күүседир дээш демиселге бүгү күштерин база билгилерин бээринге комсомолчулар беленип бүзүрөйп турарлар.

Отчёт-сонгулдалыг хуралдар комсомол организацияларының кижизидкчи ажылың түнөп, четпестерин илередип, ажылды улам экижилдерин оруктарын айтып турар. Болуп эрткилээ отчёт-сонгулдалыг хуралдарын онзагай ылгавыры болза, ажылда четпестерин дугайында шүгүмчүлдү болгаш бот-шүгүмчүлдү комсомолчуларын дидимин биле калбарканы, отчёттарын чугалажырына оларның бедик идеялик ли болган. Бий-Хем районга болгудан отчёт-сонгулдалыг хуралдарга киришкен 147 комсомолчулардан чус ажыг кизи. Эркин районун комсомолчуларының барык-ла чартык кезин санап берген.

Ыңалза-да, отчёт сонгулдалыг хуралдары организас чок эрттирип, комсомолдун иштики демократияын сагыйын турар фактылар бар. Улуг-Хем районда комсомол организацияларының отчёт-сонгулдалыг хуралдары чавыс денелге эртрип турар. Шагаан-Арыг райпрокомбинаттын болгаш «Искра» колхозтун комсомол хуралдарына комсомолчуларын чүгле үштүн ийи кезин киришкен. Чамдык организациялар хуралдар эрттиреринин хуусаазын сонгаарлап турар. Ындыг чазыглар өске черлерге база болгудан. Комсомол организацияларының ажыл-чорудулгазы отчёт илеткелдерде ханызы-биле анализатанмай, четпестер илеретинмей, ол четпестерин ууткаарынын хемчеглери тодаргай-латынмай турар.

ВЛКСМ-ниң райкомнары болгаш хооркомнары ыңдыг чазыглары болдурбас төлөөде, эге организацияларының отчёт-сонгулдалыг хуралдарын чорудулгазын шынгызы хынаар ужурут. Хуралдарын белеткээр болгаш эрттирер талазы-биле комитеттер, эге организациялар секретарьларына чүгула дузаламчыларын көргүзер, ажылда четпестерин илередириң дидим шүгүмчүлдү болгаш бот-шүгүмчүлдү хандырар херек.

Комсомолчулар отчёт-сонгулдалыг хуралдарга боттарынын удурткучуларынын ажылыны шыны-биле түнөп көрүп, багай ажылда чамдык секретарьларын катап сонгувайн турар фактылар бар. Бий-Хем районун «Кызыл Сылдыс», «Искра» колхозтарының комсомолчулары секретарьлар турган Казакова биле Шекотовтуң кайызын-даа ол комитеттеринин чаа составына сонгувааннар. Кол-

1932 ЧЫЛДЫН НОРМАЛАРЫ

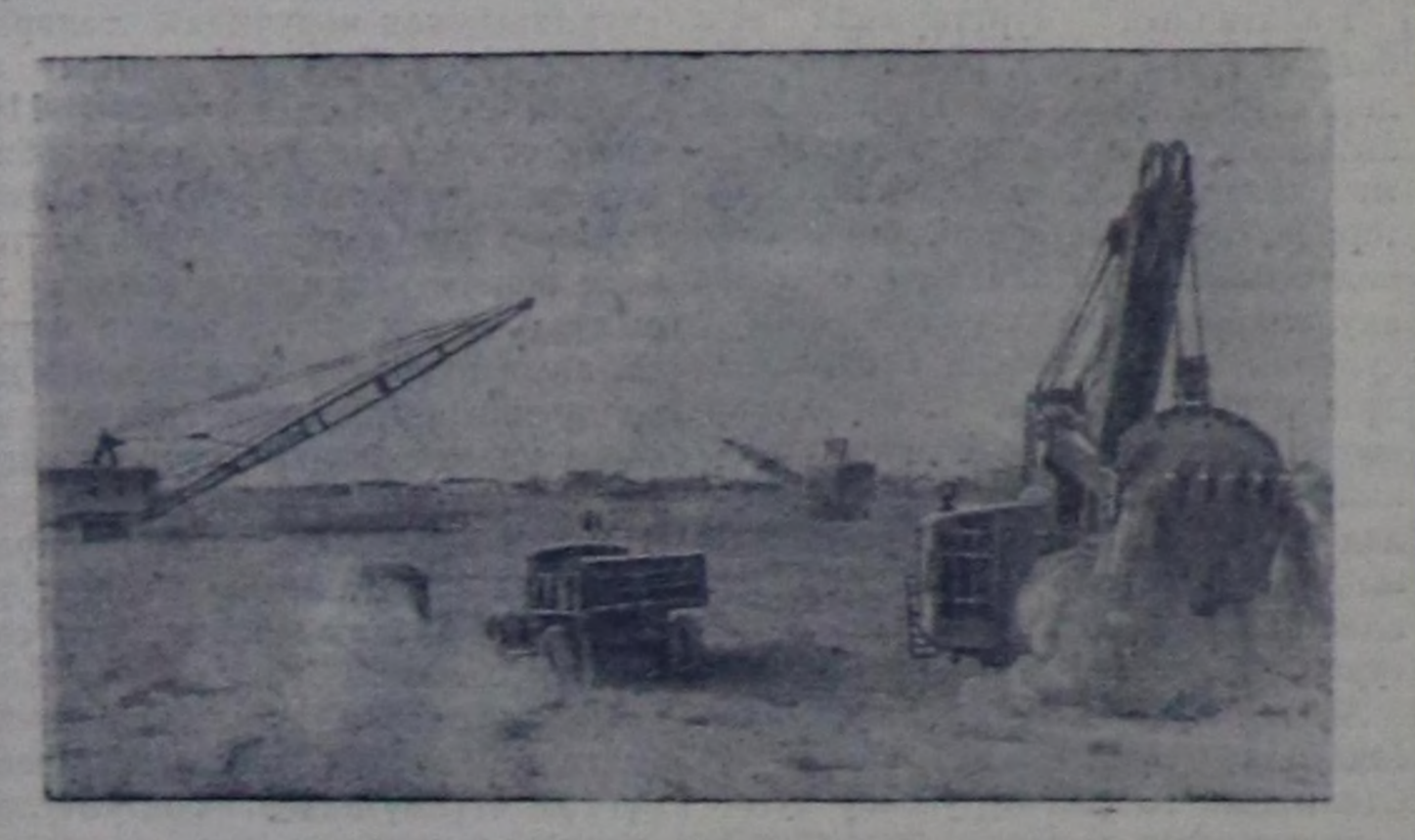
НИЖНИЙ ТАГИЛ. Бүдүрүлгениң күчүзүн эң эки ажыглар дээш чарышты калбартыр деп шийтпирлөөн магнитогоржука эңилдикчилеринин патриотчу эгелекчи чоруу Ново-Тагилдин металлургия изибиле деткээн.

Ийги цехтин кал эңилдикчизи эш Неказов бо чылын 1932 чылда кылыр ажылы кылып эгелээ. Ам стахановчу келир чылын 1934 чылды кылыр ажылынын нормазын кылырының база оң үлүндүн чус-чүс тонна каны пландан ажык бээринин чаа хүлээлгезин алган. Чыл планындан ажык каны ол ышкаш эштер Гусаров, Шалимов болгаш Тельянский олар эңилдирип турарлар.

Партияның XIX съездинин төөгүлү шийтпирлеринге сорук киричкен Ново-Тагил заводунун кал эңилдикчилери дүрген эңилдикчилеринин санын ийи катап улгаттырганнар. Мартен суугу бүрүзү 1932 чылдын сөөлүгү айында план өзугаар көрдүнгөн каны берген.

Кал эңилдикчилеринин үлегерин өзугаар бешки беш чыл планынын онаалдарын хуусаа бетинде күүседир дээш прокатчиктер база чаркып турарлар. Мастер Нефельстин удуртканы ээлчег бүдүрүлгениң келир чылдын планында көрдүнгөн чартык шактын денелин бо чылын чедип алган. Бо чорук он бир айларын дүргүзүндө элэн каш муң тонна металл пландан ажык кылырына арганы берген.

1932 чылдын нормазын Нижний-Тагилдин Куйбышев аттыг заводунун улуг станоктарының прокатчиктери, Высокогорнун руа эргелединин даг цехинин дагжылары болгаш Уралдын вагон заводунун хей-даа стахановчулары кылып турарлар.

Тахиа-Таш. Сугжудулга каналынын уюнда ажыл дүне-даа. хүндүс-даа хайынгы турар. Чурукта: канал уюнда ажылдап турар экскаваторлар. Чуруу О. Кузьминини. СЭТА-ның прессклишези.

ЧУРТТААРЫ ЭКИ-ДАА, ХӨГЛҮГ-ДАА

КИЕВ. Украинаның И. В. Франко аттыг шин театрынын чанынга элэн хөй автомашиналар чедип келген. Киев областың Броварский районунун Хрущев аттыг көдээ ажылагый артелинин 30 колхозчулары «Днепровые зори» деп шийтин хүндүс болур көргүзүүнү көөрү-биле чедип келгенер.

Хрущев аттыг көдээ ажылагый артелинин тараажылары культурамы болгаш бай-шылдыгы чурттап турар. Бо чылдын 11 айларынын дүргүзүндө колхозтун орулгазы 2.300 муң рубль четкен.

Колхозтун механиги Павел Оснанычга 500 чыгы трудоденьни санап берген. Оон уруу, огород бригаданын звеночуу Ольга болгаш огул, тракторист Иван 300—300 ажыг трудоденьнери ажалдап алган. Олар боттарынын ажалдап алган ажыл төлөвиринге «Москвич» деп чик автомашинаны болгаш бир мотоцикл садып алганнар. Олар Киевтен дамчыдылганы көөрү-

биле кездээ телевизорнун чанынга чыгып кээрлер.

Өске-даа өг-бүлелер өртектиг херекселдерин садып ап турар. Колхозчу Федор Лукьяненко, тулуг бригаданын бригадири Петр Ковбасинский болгаш өскелер-даа боттары чик автомашиналарын Хрущев аттыг көдээ ажылагый артелинин колхозчулары сөөлүгүнде 4 телевизорларын, 30 мотоциклдерин, 400 чадаг тергелерин садып алганнар. Колхозчу өг-бүлелерин чартык кезин ламполуг радиоприёмниктерин.

Көдээ ажылагый артели колхозчуларын культурулук херегленинге бо чылын 100 муң хире рубльди чарыгдан. Тараажыларын бажынары ам электржеткингер болгаш радиожутунган. Колхозтун клубунда кино үтүп, боттыгыныг уран-чүүл бөлгүмү ажалдап турар. Колхозтун кезигүннери бо чылын Киевтин театралык болгаш музей-леринче коллективин-биле 20 ажыг катап чоран.

КОЛХОЗТУН БЕШ ЧЫЛ ПЛАНЫ

ХОРОЛЬ. Приморский крайның Сталин аттыг колхозунун кезигүннеринин инити хуралы ниитинин ажылагыйн хөжүдериң беш чыл планын бадылаан.

Көдээ ажылагый артелинин чаа беш чыл планының кол үндээнин болза, МТС-тин дузаламчызы-биле ажылагыйн кол адырларын комплектин-биле механизастары болуп турар. Малгагыштык шынааларын шингээриңин үлүү-биле колхозтун ховулары ийи катап хире өзөр, анда 35 тракторлар, 14 тараа, сөкө ажаар болгаш силос комбайнары ажалдаар. Мал ажылында хөй күш кирер ажалдары, о а ышкаш чимистик кат культураларын ажалдап кылырын механизастап турар.

1935 чылдын төнчүзүңге чедир артель механизастатынган улуг шаңын, 3 мал кажалаарын, ол хире бызаа каждаларын, элэн хөй кажаларын, хаван, айт кажаларын, күш фермазын, ишири бир тонна силос шыгжаар черни тулуп тургузар. Сад болгаш виноград шөлү ийи катап алгыыр.

Тараа культураларының дүжүттүн ийи катап, техниктиг культураларының дүжүттүн база 2 катап улгатырынын колхозчулар төлөвир турар. Инек бүрүзүндө сут саалдазы бир чылда үш муң литр өзөр.

Хөй күш кирер ажалдарын механикчелер, муракчы агротехниканы шингээриң болза, колхозчу бүдүрүлгенин барааныг чоруун дыка көдүрер. Артельдиң чыл орулгазы бүдүн чартык миллиондан сес миллион рубль чедир өзөр.

(СЭТА)

Ийги ээлчегиниң аңаашкыннычы

Бо чылдагы аңныр сезонунда күрүңнел өлүк планын чедишкүнүн күүседир дээш Нарында «Коммунизмге орук» колхозтун 15 аңчылары организастыг эки дөгөанчы-биле айттанган турганнар. Колхозчу аңчылар 27 муң рубльдиң өлүүн дүжаар болуп Эркин районун «Заготживсырь» чери-биле керээ чаргаш, 8 хонук аңаанының түңинде 1226 динини, 6 кишти, 2 эликтин болгаш өске-даа аңарын өлүргөн.

Аңчыларын чамдык кезин өлүүн экиеп дүжааган, катап деринин чеспегленмишаан, ам ийги ээлчегиниң аңаашкыннычы база айттанган үлүккөнөр.

(СЭТА)

260 кубометр ыяш

ЧАДАНА (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районун Хөндөргейде «Кызыл тараачын» көдээ ажылагый артелинин херэженнери ажылдын бүгү адырларында идеялык кирип турар.

Оалга ыяжы белеткээринге 17 кижилег херэженнерин тускай бригаданы тургустунган. Олар де-

(СЭТА)

СТАЛИНГРАД

Петров аттыг нефть дерилгезинин заводунун коллектив Сталинчы Конституциянын хүнүн бүгү номенклатураларын чыл программанын хуусаа бетинде күүсеткени-биле демделгез. Дерилгелерин эң эки ажыгларынын, чигетти камнаарынын, рационализаторжу саналдарын шингээткениниң болгаш өске-даа элэн хемчеглеринин санынын үлүү-биле бүдүрүлгө чери бо чылын пландан ажык 3 миллион рубль чыдындан алган.

Трактор кезектеринин заводунун ыяш комбинатынын орук харылаа Министрствозунун, хоорайнын сүт заводунун болгаш хоорайнын чурт үлетпүрүнүн бүгү бүдүрүлгелери чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен.

(СЭТА)

ЧООККУ УЕДЕ КУУСЕТИНЕР

Машинаыс Чагатай хөлдүн дошутуг кыланнаажынын чаны-биле халдып эргек, үзүн-үзүн дйттар болгаш халдынаарын аразы-биле бүдүрүгээр бедик түп бар-ла чоран. Ыяштарын сырыян сактырга, машина оон ыңай чоруп шыдагас хире, ыңалзажок дуржулгалыг чолаачы Доржу орукту часпайн, машинаны бүзүрелди башкарып чоран.

Машина кырынга халдып ора-районун муракчы малчынары кылдызын эргелекчинге эш В. П. Глинскийни. Областың судунун кезигүнүңе эш Т. А. Карелинаны, областың суг ажылагый эргелединин начальнигыне эш В. А. Баевты, областың көдээ болгаш колхоз тудуунун эргелединин начальнигыне эш К. А. Гальченкону, областың полиграфия эргелединин начальнигыне эш И. А. Кузнецовту сессия бадылаан.

Сессиянын бир дугаар айтырынын талазы-биле отчётту дараазында парлаар.

Ферманын ажылдакчылары эки түнелдерин чедип алган. Сүт саалдазынын чыл планы ажык күүсетинген, кыштаглаашкына эки белеткенип, четчир санын мал чеминин быжыг суурун тургускан.

Машина улуг өзес, ыңдыг болза-да, шевергин бажынын чанынга доктаай берген.

— Бээр моорлаңар — деп, Толгар бисти чаалаан.

Чырык арыг өрөөлчө кирип келди-вис. Сонгаларда чекетер, хана баарында—орун, азыда стол кырында патефон болгаш даараныр машина.

Бажынын иштин безин көрүп четикпээнисте конга даажы дыңналып келген.

— Эштер, буруулуг болдум, силер маңаа олоруңар, инек саар өй келген-дир, чоруптум — деп Толгар чу-гаалдады.

Бистер манап олурарындан ойталааш, Толгар-биле кады инек кажазыныче чоруптувус.

Силги, семис инектер эжитке сыңмарлашкан. Оларын кажажы кириптерге, туруштарыга баргылааш, чөмгериле черинин дыдыктарындан баштарын ужулгулааш турупканнар. Толгар олар-биле «чуугалажы» эргеледип сыбагылап, багылаш ап турган.

— Бо чылын 12 хунажын инектерин саап турар мен, — деп Толгар тайылдырлаан. — Мен эңир чылын сүт саалдазынын күрүнө планын ырак ажык күүседип каарымга, жени сүткүр инектерлиг, ыңчангаш планын

ажык күүседип турар деп чуугаалар үтүп келгилээ. Бо чылын хунажынын саап турар мен.

Хунажынын саалдага өөредип алырынга хөй күш үндүрер турган. Шын ажалда эки түнелдерин берген. Шүптү инектер элбек сүттү берип турарлар. Эш Толгар саалдазы дүрген аргазын хереглеп турар. Саалда доозулган. Эш Толгар хүн демделгенине инектерден сагдыгтан сүттерин хөмчөөлин бижи-гилеп алган.

— Мен ам хостуг мен. Ферманы көрүп болур бис.

Биске ферма эргелекчизи эш Иванов база чедип келген. Электри станцияныче чоруптувус.

— Электри станциянын тулуп алыры биске ыңдыга берге өзес болган. Хөлдүн суун ыяш онгача-биле бадырып келген, ол станциянын тулуунга келеш, ыяш туугуну дырыкылап турар. Оң-биле дээрбе, токарлыг станок, ыяш дилер хирээ ажалдап турар, — деп колхозчу механик эш Логинов өөрүп чуугаалаан.

Мал кажалаарын көрүп чорупкан бис. Кайда-даа арыг, электри чырыны хып турар.

— Бо мал төрүүр чер, бо хаван кажазы, моозу бызаа кажазы — деп эш Иванов биске көргүспүшөөн, тайылдырлап чоран.

Бүгү тулуглар чоон, быжыг ыяштар-биле туттунган болгаш кырыштыг.

— Бешки беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездинин директивалары хөй күш үнер

ажылдарын улуу-биле механизастарын негеп турар. Ыңчангаш мал чемын белеткээр хунажыныс калбартырын көрүп турар бис. Мал чемин кыргыны, доораар, үрмектелдер херекселдерин тургузар бис. Ол — бистин күш-ажылыныс хөлчөк чилгедир болгаш мал чеминин шынарын экижилди, оң продуктулуун улгатырар — деп эш Иванов чуугаалаан.

— Инек кажазына электри-биле саалдан, сугтарылганы, мал чемин дажылап экээрин база таарыштырып алыр апаар бис — деп эш Толгар чуугаалаан.

— Көрбөс силер бе? — деп эш Иванов немеп чуугаалаан: — Саанчылар саалдары механизастарын негеп турарлар. Ол чөптүк болбайн, канчаар. Саанчы бүрүзүндө-ле 10—12 инектер бар болганда. Ыңчангаш инектерин чамдызы саанчыларын холдары турупканындан четче сагдынмай баар. Ийи-үш чыл болгаш бистин фермавыс танытын-мас апаар.

— Келир чылын инек бүрүзүндө ортумаа-биле 1500 литр сүттүн саалдазын ыяавыла чедип алыр мен — деп Толгар чуугаалаан.

Сүт-бараан фермазы механизастыг шилдикленип баштайгы базымнын кылган. Ол улуг хөжүлдүн ам-даа алыр. «Революциянын чөл-быжыг» колхозтун малчынары төрөөн коммунисттик партиянын айтышкынын алдарлыгы-биле күүседирлер.

Область Советинин сески сессиясы болуп эрткен

Ажылчы чоннарын депутаттарынын Тыва область Советинин декабрь 8-те ажытынган ээлчегил сески сессиясы 9-тун хүнүнде ажыл-дын дооскан. Тыва автономнуг областың колхозтарында көдээ ажылагый артелинин Уставын үрөп турар чоруктарын ууткаар хемчеглер дугайында сессияга тургускан бир дугаар айтырыг талазы-биле 13 кизи санап берген болгаш сессия делгеренгей доктаалды хүлээп алган.

Сессияга организастыг айтырыг талазы-биле облукскомунун даргазы эш Чимба чуугаалаан. Сессия болза, областың иштинден өске черлерге чүпүп чорутканын барымдалааш, эш Э. М. Суворовци облакскомунун даргазынын оралакчызының хүлээлгезинден болгаш облукскомунун кезигүүндүн хостаан.

Эштер Н. Я. Дьяков биле Н. Ф. Орловту база ол чылдагаанда облукскомун кезигүүндүн хостаан.

Областың улус өөредилге килдизинин эргелекчинин хүлээлгезинден эш С. Н. Мооговту, областың көдээ болгаш колхоз тудуунун эргелединин начальнигинин хүлээлгезинден эш Н. Ф. Смирновту, областың суг ажылагый эргелединин начальнигинин хүлээлгезинден эш Т. П. Никулинаны хостаан.

Областың культура чырыдышкын килдизинин эргелекчинин эш В. П. Глинскийни, областың судунун кезигүүнүңе эш Т. А. Карелинаны, областың суг ажылагый эргелединин начальнигыне эш В. А. Баевты, областың көдээ болгаш колхоз тудуунун эргелединин начальнигыне эш К. А. Гальченкону, областың полиграфия эргелединин начальнигыне эш И. А. Кузнецовту сессия бадылаан.

Сессиянын бир дугаар айтырынын талазы-биле отчётту дараазында парлаар.

К. ПАНФЕРОВ.

Баштыңчының сорук киирикчи сөзү

 (Москва хорайның Сталин аттыг сөңгүлдә округунуң сөңгүчүлүнүн сөңгүлдә мурнуң хуралыңа И. В. Сталинның чугаазының 15 чыл болганыңа).

Он беш чыл мурунда, 1937 чылдың декабрь 12-де совет улус ССРЭнин Дэди Советин бир-ле дугаарында соңго. Соңгудалар бүдүтүлдү, 1937 чылдың декабрь 11-де эш Сталин Москваның Сталин аттыг сөңгүлдә округунуң сөңгүчүлүнүн сөңгүлдә мурнуңа болган хуралыңа чүвө чугаалаан. Дарлап болгаш мөлчүлдө чок, улустуң турароунун кым-даа баспас, эзулуг демократтыг сөңгүлдәлерге хостуг илереп турар чаа, дээди хевирин демократтыг, социалисттик индустриалдык демократтыг болуп совет социалисттик демократияның шынарын улуг баштыңчы бодунуң төөгүлүг чугаазына бүтү талазы-биле көргүскөн.

Депутаттарның ажил-чорудулганын принциптерин эш Сталин энне билдингире биле тодаргайлаан, Ленинчи хевириниң совет политиктиг ажилдакчының тодаргай дүрү-хевирин көргүскөн. Коммунисттерин болгаш партия кезигүчү эвостерин бузулбас эвеледин, совет индустриалдык мораль политиктиг чангыс эвин сталинчы чугаа улам быжыглаан. Улуг баштыңчының сорук киирикчи болгаш тодаргай чугаазы чуртка политиктиг улуг көдүрлүшкүнү бодулган, улусту күш-ажылчы чаа маалдырлык чорукче сорук киирген.

1937 чылдың декабрьның 12-де сөңгүлдәлер болза, бистин чуртта социализмниң бүгү делегейге төөгүдү тилелдерин быжыглаан Сталинчи Конституция эзугаар бир-ле дугаарында эркен.

ССРЭнин амьдурдалыңа болган өскерилгелериниң түнелгиди үндүрүшөөн. Советтериниң Бүгү-эвиле VIII шаан сьездинге кылган ССР Эвилелиниң Конституциянын телевиделиниң дугайында 1936 чылдың ноябрь 25-те илеткелинге эш Сталинның чугаалааны болза:

«Бистин совет индустриалдык чүвө-деп аяккыла дие социализмни колдунда боттандырган. Социалисттик тургустуну тургузуп апкан туруп турар тодаргайлаарга коммунизмниң бир дугаар ийнкпе, азы адакы фазазы деп марксисттерин бир янзы адап турар чүдүнү боттандырып апкан туруп турары ол-дур. Ынчанга бисте коммунизмниң бир дугаар фазазы—социализм колдунда боттанганы ол-дур».

Чуртту индустриализастаарының болгаш көдөз ажил-агыйн коллективизастаарының сталинчи планниң чүдүрүгү боттандырганының түнелгиде социалисттик система улус ажил-агыйнның бүгү адырларына тилелен. Кризистер болгаш ажил чок чорукту, түрөгдөл болгаш адыралды биабес чаа социалисттик экономика тытпал келген. ССРЭнин экономиказына болган өскерилгелер-биле холбаштыр совет индустриалдык аягы талазы-биле тургузуу баа өскерилген. Бүгү-ле дарлакчы аягылар ол үедө узуткачкан турган. Ажилдын агы, тараачынар болгаш интеллигенция артып калган. Ындыг-даа болза, ол индустриалдык үндүзүн-биле өскерилген. Дарлапдан хосталган ажилчын агы болза, шуут чаа агы болган, мындыг агын төөгү билбес турган. Помещиктерин чаа кулактарынын дарлаандан хосталган, бодунуң ажилын болгаш байлаан хуунун күш-ажылыңа болгаш хожудангай техникага үндүзлөөн эвес, харын коллективтиг күш-ажылга болгаш агын үенни техниказына үндүзлөөн тараачынар шуут чаартыган. Ажилчын агы болгаш тараачынар-биле сырын харылазалыг чаа, күш-ажылчы интеллигенция апарган совет интеллигенция чаартыган.

ССРЭнин Дэди Советинге 1937 чылдың декабрь 12-де болган сөңгүлдәлер ажилчы чоннар депутаттарының Советтеринге оң соонда болган бүгү сөңгүлдәлер ышкыш ажилчы чоннарның өзүп турар социалисттик меделерин, совет кижилерин чалыштыгы патриотизмин, улустун бузулбас чангыс эвин көргүсүшүнаан, бүгү-индустриалдык индустриалдык чурттарын баайдыгына, массаларыңа чогаалдыкы идекпейиниң аажок улуг калбарышыкынын баайдыгына эртип турган.

Улуска удур буржуаз демократия-дан совет социалисттик демократия-нын эң улуг артык күштүүн эш Сталин бодунуң 1937 чылдың декабрь 11-де чугаалаан төөгүлүг чугаазына энне ханызы-биле илереткен, бистин чуртта сөңгүлдәлериниң капиталдын чурттарында болуп турар сөңгүчүлүнүн үндүзүн ылгалдын тодаргай көргүскөн. Дарлакчы агы чок, дарлап чок бистин социалисттик индустриалдык

ажылчыларның, тараачынарның болгаш интеллигенцияның бот-боттарына идегелиниң болгаш найра-лының баайдыгына эртип турар, чүтө дээрге, ажилчы чоннук турароон хажыдары-биле оларны күчүлээр кижилер чок.

Капиталдын чурттарында өске байдал турар турар. Ында сөңгүлдәлер «андыларың сегиржи алышыкының баайдыгына, агылар демиселиниң баайдыгына, капиталыстың, помещиктериниң, банкирлериниң болгаш капитализмниң өске-даа акулаларының талазында сөңгүчүлүнүн албадарының баайдыгына эртип турар. Ындыг сөңгүлдәлерниң, харын-даа бир эвес олар бүгү-индустриалдык чүвө болгаш боттунда болза, ону ылап хостуг болгаш ылап демократтыг сөңгүлдәлер деп адап болбас»—деп эш Сталин айтып турар.

Амгы капиталисттик чурттарда сөңгүлдә практиказы болза, эш Сталинның 15 чыл бурунгаар чугаалаан чүдүнүн тодаргай бадыткаашкыны болуп турар.

Чоокта чаа АКШ ка болган президент сөңгүлдәлери энне кадыг-дошкун, полицейши өлдүрүкчү чорукту баайдыгына эртен болгаш ынчаарда янзы-бүрү багыч оң, кааж чорукту баайдыгына болуп эркен. Америк парламентинде меделен турганын эзугаар алырга, Стівенсонун (президенттик демократтыг партиядан кандидат) талалакчылары республиканың кандидат Никсонун кандидат турганын дүжүрениң чедип албашаан ооң улуг хезили кылып турганы илереткен. Ындыг болза-да, республиканың партия Никсонун кандидат турганын дүжүрер дээрге, Эйзенхауэриниң буруун илередир мен—деп Никсон кыжаңган болгаш Никсонун дугайында айтырып мындыг янзы дүжүрүткен.

Бүгү буржуаз «демократияның» меге хоозуну сөөлү үеде Японияга болган сөңгүлдәлерге кончуг тодаргай-биле көзүлгөн. Улус массаларының сөңгүчү болгаш сөңгүчүлүргаларын бергедиринче уланган «чаалгаларың» хамыктын мурунда сөңгүлдә дүрүмүне киирген турган. Бир «чаалгаларың» болза, 20 харга чедир назмыты аныктарың сөңгүлдәге кииржи эргезин казып каан өскөз—кандидатты регистрляциялап турда ооң төлөөр үндүрүнүшү катар улуг тырган турган. Адактын сөөлүнде, чаа дайын белеткелинге удур, Японияны америк империалистер кулдан турарыңа удур чүвө чугаалаан каныд-даа депшилеген кандидатты «хоралакчы ажил-чорудулар» болгаш дугайында чоокта чаа хөдүр алыдынган энне реакциалык хойлуунуң дузазы-биле эрге-чагырга черлери сөңгүлдәлардан чааладыптар турган.

Бодунуң диктатуразын камгалаарың ажил өлдүрүкчү фашисты аргазынче шилчез амгы империалистер буржуазияның тодаргайлаашкынын эш Сталин партияның XIX сьездинге чугаазында берген. «Шаанда буржуазия авыастаар аргалык турган, буржуаз-демократтыг хосталгаларың камгалап, улустун ортузунда хүндүткедик чорукту бодунга оонбиле апар туруп турган. Амгы азыагының либерализмден ис безин артаан. «Амы-боттун хостуг» дээр чүвө ам мырыңай чок,—амы-боттун эргелери ам чүтө капиталдыг кижилерде бар кылдыр тооп көөр апарган, ынчаарга өске бүгү хамаатылар чүтө мөлчүтүрениңгетаражыр чиг кийе материал кылдыр санатырып турарлар. Кижилериниң болгаш нацияларын дең эргелиниң принцип хеме чаа бастырган, ол принцип хамаатыларының мөлчүкчү эвез кезиниң бүрүн эргелиниң болгаш мөлчүтүрген хөй кезиниң эрге-медел чогуунуң принцип-биле солутурган. Буржуаз-демократтыг хосталгаларың тугу аткаар октатырган»—деп эш Сталин чугаалаан.

Ол сталинчы чүдүн тодаргай көргүзүү болза, империалистер чурттарда, эн ылангыя кол агресси күрүне—АКШта амгы политиктиг байдал болуп турар. Буржуаз-демократтыг хосталганың изи-даа артаан фашисттик, полицейши күрүне хуулбушаан, АКШ империалистер лагериниң өске чурттарының улустарының хосталганың басыкчызы болуп турар.

Делегей реакциязының кара күжүгө удур, делегейиң чаа дайынының кысыкчыларыңа удур тайбының демократияның болгаш социализмниң бүтү делегей лагеринде катышкан бүтү депшилеген кийе төрелгетен көдүрлүп турар, оң бажында күчүлүг Совет Эвилели чоруп турар.

Совет социалисттик демократияның буржуаз демократиядан мырыңай үндүзүн ылгалы болза, капиталисттик чурттарда депутаттар-биле сөңгүчүлүнүн аразында удур дедир харылаазы ССРЭ-де байдалдан шуут удурланшак чорунда тодаргай илереп турар. Ол айтырыгы эш Сталин 1937 чылдың декабрь 11-де төөгүлүг чугаазына ханызы-биле болгаш бүтү талазы-биле чырыткан. Буржуаз күрүнелерде депутаттары-биле сөңгүчүлүнүн аразында харылаза мегеги, оптуг кааж чорукчаны арын нүүр чок азаашкыннарга, колдунда күүсетинмес азаашкыннарга үндүзлетиңип тургустунган деп чүвени эш Сталин көргүскөн. Буржуаз ажилдакчы кийе парламенттик депутаттыг «сөңгүчүлүг» чедип албаан шаанда, ол сөңгүчүлүнүн янзы-бүрү аргалар-биле төөредип оларга, кааж-даа хамаарылагалык болурун демделгелиши-биле бүтүлүп азаан. Сөңгүчүлүнүн сонугурааларын шыңчы камгалаар мен деп чанып турар. Ындыг болза-да, сөңгүлдә болган соонда, буржуаз ажилдакчы депутат апарган сөөлүнде ооң сөңгүчүлүнүн харылаазы шуут өскерилген. «Дерт азы беш чылдарын дүргүзүндө, тодаргайлаарга чаа сөңгүлдәлер болгуче чедип депутат дээрге, чоңдандуунуң сөңгүчүлүнүн мырыңай хостуг, хамаарылгачы чок кылдыр сеткип турар. Депутат дээрге, бир лагерде өске лагерге шилчип кирип-даа болор, шын оруктан шыңчы орукче эй тыртып кире берип-даа болур, ол хамаан чок мырыңай херек чок байдалдыг уран-оптуг чоруктарга безин шорбажып будалы берип-даа болур, бодунуң тургазы-биле, бажы-биле канчаар-даа кылаштар чоруп болур болгулар, чүтө дээрге,—ол кымга-даа хамаарылашпасты»—деп эш Сталин айтып турар.

Депутаттар боттарының сөңгүлдә мурунда азаашкыннарның каржызы-биле үрөп, сөңгүчүлүнүн ажил-биле мегелеп турарының хөй фактыларын каныд-даа капиталисттик чурттуң сөңгүлдә практиказы көргүзүп турар. 1948 чылда болган президент сөңгүлдәларының мурунда кылган чугаазыңа Трумэн болза, Тафта-Хартлинниң реакциалык хоойлуун күш чок кылары, расса талазы-биле көрүшөс чорукту узуткаарын, ажилчы чоннарның амьдуралынын денелин бедирин азаан. Он-он миллион американнар болза, арын нүүр чогу-биле мегелеткенин Трумэнниң президентилеп турар чылдарының дүргүзүндө олар бүзүрэннер. Ол үениң дүргүзүндө реакциялгы чүсчүс хоойлулар үнгөн, расса талазы-биле көрүшөс чорук улам-ча күштөлгөн, а улустун амьдуралының денели аяк кудулаан, яды-түрөңи, аш чорук улам-ча күштөлгөн. Бодунуң президентилеп турар чылдарының дүргүзүндө Трумэн АКШ-тың мурунда чылдарыңа 31 президентилериниң хавырган үндүрүгү катыштырарга безин оон хөй үндүрүг хавырганы билдингир болгай.

1949 чылда болган сөңгүлдәларга Японияда буржуаз партияларның парламенттиге кандидаттары база-ла меге чүвөлөр чугаалап, янзы-бүрү азаашкыннар кылган. Үндүрүгүн 100 миллиард иен (акша) чедир кызыларың чонг казактын либераль партиязы ынчаарда азаан. Эрге-чагыргага келгеш ол партия улуг капиталистериниң үндүрүгүн херек кырында 5 хуу кудулаткан. Ажилчы чоннардан үндүрүгү ам үргүлчү өзүп турар, ажил төлөври кудулап турар.

Совет Эвилелинде депутаттарның болгаш сөңгүчүлүнүн аразында харылаазы үстүндө байдалга шуут удурланшак. Совет депутат—улустуң төлөөкчизи, оларның со-нуургалынын илередикчизи. Бодунуң ажил-чорудулганың дугайында ол чонону мурунга санажып турар, бодунуң сөңгүчүлүнүн аразында ол буржуаз хамаарылгачы болур. Бир эвес депутат бодунуң сөңгүчүлүнүн со-нуургаларың тоовайн баар болза, бир эвес сөңгүчүлүрдан хамаарышпас апар болза, сөңгүчүлүр ону депутат хүлээлгезинден дүжүргеш өске кийе-биле солутур. Ол чорунму Сталинчи Конституцияда бадыт каан. «Депутат болза, ооң боду чонону айбычызы, Дэди Советче оларын чоруктан төлөөзи бодурун билдир укурлук болгаш ооң боду болза, чонону ала берген даалганың шүгүмү-биле чорур укурлук»—деп эш Сталин чугаалаан.

Совет депутат каныд болурунун дугайы, Ленинчи хевириниң ажилдакчызы каныд болурунун дугайы эш Сталин бодунуң чугаазына көр-гүскөн. Эш Сталиннин айтыканы болза, «совет политиктиг ажилдакчылар Ленин ышкыш тодаргай доктаамал шийтирлген ажилдакчылар болур, демиселге Ленин ышкыш коргар чүрек чок болгаш улустуң дайыннарыңа кам-хайра чок болур, чүвениң баайдыкы нарыдап эгелеп, дээр хаязында каныд-бир айылы көстүп чоруп олурда, олар каныд-даа бачынап дүрүрөр чоруктан, шак ол бачынап дүрүрөр чорукка дөмөлейжир каныд-даа чүүл чүвөлөн хостуг турар, шак ол мындыг бачынап дүрүрөр чоруктан Ленин каныд хостуг чоржук, олар оон база-ла шак мындыг чорур укурлукту, бүгү талазы-биле чүвени дензилеп билдир болгаш бүтү-ле чедер болгаш чөтпес чүдүлгениң бүгү талазы-биле аай-бажын тывар херектиг, нарын берге айтырыгыларын шийтирлээрде Ленин ышкыш олар база шак мындыг мерген угаангыр болгаш далаш чок болур. Ленин каныд чоржук, олар база-ла шыңчы болгаш аяксеткилди болур, Ленин чоңга кайы кире ынак чоржук, олар база-ла бодунуң улусунга шак мындыг ынак болурун негээр укурлук». Бодунуң улусунга, Төрөн чуртунга кызыгар чогу-биле бердирини—совет политиктиг ажилдакчының карачангыс дээди хүлээлгези ол.

Улуска бараан болурунун улуг чижээ Коммунист партия, оон улуг баштыңчылары Ленин биле Сталин боттарының коммунизм дээр демиселинде тодаргай көргүзүп турар.

Совет улустун бүгү делегейге төөгүлүг тилелгелери эш Сталиннин ады-биле холбашкан. Он беш чыл мурунда эш Сталин бодунуң сөңгүчүлүнүн мурунга чугаазына чугаалааны болза: «Мен бодум таламдан силерге идегекчиге бодан чүвөм болза эштер, силер эш Сталинга дидими-биле идеген болур силер. Эш Сталин чонону мурунга, ажилчы агынның муруннга, тараачынарның муруннга, интеллигенцияның муруннга бодунуң хүлээлгезин күүсөдип шыдаар дээрзинге идеген болур силер».

Сталинчы өстөр ажил-херектен кажан-даа агынламап турар. Он беш чылдарын дүргүзүндө ССРЭнин улустары, коммунисттик партиянын удуртулгасы-биле, улуг Сталинниң башталгасы-биле демиселдиң болгаш тилелгениң улуг оруктарын эркен. Совет кижилер сталинчы үшкү беш чыл планын күүсөдир дээр маадрылгачы демиселе турганы дайын мурунунуң чылдарында, Төрөн чуртка өлүмүг айылы таваржып турган Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында, ажилчы чоннар социалисттик күрүнең экономиказының културалының чаа күчүлүг көдүрлүшкүнүн хандырышаан. дайының чедирген балгыларын маадрылы-биле экир-тип турган дайын сөөлүндеги чылдарда—бо бүгү харысалгалык үелерде эш Сталин совет улусту бурунгаар, коммунизмниң тилелгезине бүзүрөдип апар чорур.

Улустуң улуг Сталинга ынакшылы хемчээл чок, улус массаның ынак баштыңчызына идегей кызыгаар чок. Сталин—бо хүнгү Ленин—деп ажилчы чон чугаалап турар. 1937 чылдың декабрь 11-нин төөгүлүг кезежинде эш Сталин сөңгүчүлүнүн муруннга чүвө чугаалап турда, «Бис шуптувус эш Сталин эдериң бис!» деп кыйгылар ССРЭнин улуг театрынын делгем залынын иштинге чагыланып турган. Миллион-миллион ажилчы чоннарның бодунуң баштыңчызы болгаш башкы эш Сталинга ынакшылы болгаш бердингени ол өстөрдө тодаргай илеретинген.

Сталинчы эдериң дээрге—Ленинчи орук-биле чорурду, Ленинчи баш бурунгаар айтышкыннарны күүсөдир, коммунизм дээр демиселер демисежир, Сталинчы эдериң дээрге—коммунизмниң тилелгези дээр совет улустун демиселиниң улуг организацкызы Коммунист партияның мерген угаанның политиказы бүтү-ле күш-биле дедкири болур.

Сталинчы эдериң дээрге—дайн кысыкчыларыңа удур тайбын дээр демисежир, бүтү делегейге тайбының чөленгениң социалисттик Төрөн чурттуң хүчү-шыдаын мога чокка быжыктылары дээр демисежир болур, Сталинчы эдериң дээрге—бистин чуртка коммунизмни тургузуры дээр демиселдин улуг программазы болуп турар партияның XIX сьездинин төөгүлүг шийтирлин амьдуралга чайгылыш чок ботандыры болур.

Бодунуң мораль-политиктиг чангыс-эвиниң талазы-биле сырын катышкан хөй националдык совет улус бистин бүтү тилелгелеривиниң сорук киирикчизи болгаш организацкызы эш Сталинны эдериң турар. Сталинны гений бистин коммунизмче оруувусту чырыдып турар.

Н. ВЛАДИМИРОВ.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Райкомнуң илеткелчилер бөлүүнүн ажилын бедик деңгелче

Лекция пропагандазы ажилчы чоннарны коммунисттик эзуга кижиздеринин база бир күштүг чөтпөсө.

КПСС Бин-Хем райкомунун чанында илеткелчилер бөлүү (удуртукчу эш Данилов) бо чылдың эгезинден бээр ажилчы чоннарның ортузунга 54 янзы-бүрү темаларың лекциялары болгаш илеткелчилерди номчааннар. Темаларың аразында: «Бүгү делегей байдыкының дугайында», «Көдөз ажил-агыйн Сталинчи Уставы—колхозчу амьдуралдык хоойлу», «Ленин биле Сталин социалисттик чарыш болгаш күш-ажылга коммунисттик кижизидилге дугайында», «1951—1955 чылдарда ССРЭ-нин хөгжүлденин бешки беш чыл планының талазы-биле партияның XIX сьездинин директиваларының дугайында», «Партияның өскерткен Уставының дугайында», «Расизм—АКШ-тың империалисттериниң кийе көөр хөннү чок идеологиязы», «Колхозтарынниң индустриалдык бүтү талазы-биле хөгжүлдери» болгаш өске-даа лекциялар бар.

Илеткелчилер бөлүүнүн кежигүнериниң иштинден партия райкомунун секретары эш Хорлу-оол, райвоенкоматта эш Кононенко олар ажилчы чонун ортузунга лекциялар, илеткелчилер эң хөй номчул, боттарынын хүлээлгезин кызымак күүсөдип турарлар. Эн ылангыя күшчү тараа ажаап алышыкынын, улуг кампаниязының үезинде эш Кононенко районнуң колхозтарының хоулар турлагаларын барык-ла бүрүн кезээр болгаш колхозчуларын, механизаторларын ортузунга «Бүгү делегей байдыкының дугайында» лекцияны хөй удаа номчаан.

Илеткелчилер бөлүүнүн кежигүнери КПСС обкомунун лекторлар бөлүүнүн чорудуп бергени белен лекцияларын, илеткелчилер номчуру-биле кызыгаарлатып, боттарының күжү-биле тус черин амьдуралдык холбашкан лекцияларын болгаш илеткелчилер чогадып алгаш номчуп турарлар. Чижээ-дээрге, бөлүктүн кежигүнү эш Н. В. Селина 7 лекцияны, эш Данилов 8 лекцияны, эш Беспалов 2 лекцияны чогааткан. Илеткелчилер бөлүү бодунуң ажилын план эзугаар чорудуп, ол планы партия райкомунун бюрозунга бадыладып апар турар.

Бар чедишкислер-биле чөргөшөр партия райкомунун илеткелчилер бөлүүнүн ажилында улуг чөтпөстөр бар. Илеткелчилер бөлүүнүн составы кончуг кызы, чүтө 9 кижиден тургустунган. Ында кирип турар кежигүнериниң 60 хире хузуу КПСС райкомунун харысалгалык ажилдакчылары, а өскелери база районнуң замдык хөй-нिति организацкыларынын удуртукчулары болуп турар. Оон составында районнуң тускай эртемнелеринден, көдөз интеллигенциядан чангыс-даа кийе чок болуп турар.

Бо чылдын эгезинден бээр үеде КПСС райкомунун илеткелчилер бөлүүнүн чүтө 54 лекцияларын

Чедишкиснерни быжыглаар

Кызылдың сапог даараар мастерскаяның партия организацкызының коммунисттери боттарының нити хуралына Совет Эвилелиниң Коммунист партиязының XIX сьездинин ажилчының түнелгиди чугаалашкан.

Партияның XIX сьездинин шийтирлери болгаш сьездиге эш Сталиннин төөгүлүг чугаазы болза, совет улустун мурунда канчаар-даа аажок улуг сорулгаларың перспективаларын тургускан деп хурал демделген. Ол сорулгаларың амьдуралга боттандыры дээрге, бодурулгениң чедишкиснерни быжыглаар болгаш өстөрүр дээр партия организацкызынын, дирекцияның ажилын улам экижидери база бодурулгеге ажилдап турар бүгү коммунисттерин муракчы ролюн бирги чергеже көдүрери болур деп коммунист бүрүзү бодунуң саналыңга чугаалап турган.

Партия хуралы мастерскаяның ажилының чедишкиснерни демделген. Бодурулгениң чыл планын ноябрь 13-те күүсеткен.

Ынчалза-даа, бодурулге дөхтериниң ажилында чөтпөстөр бар. Сентябрь 10 айлар иштинде чылдын бодурулге планын чүтө 72,3 хуу күүсеткен. Продукцияның шынары ам-даа чавыс. Партия организацкызы коммунисттерин бодурулгеге муракчы ролюн ам-даа бурунду биле чедип албаан. Коммунисттер

болгаш илеткелчилер чорутканы улуг чедишкис деп санагынамс укурлук. Ол номчутунган лекцияларын болгаш илеткелчилер хөй кезин район төвүнге байырлааларга болгаш төөгүдүг хүнгерге тураскаалып номчутунтулаан болуп турар. Эн ылангыя көдөз ажил-агыйнның мурунда тургустунуп турар кол сорулгалары чедишкисниң шийтирлээрине чөтпөс лекциялар болгаш илеткелчилер дыка кызы чорутунган.

Илеткелчилер бөлүү көдөз ажил-агыйн, медицинаның, педагогика-ның, Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинның классиктиг чогаалдарының дугайында темаларга лекцияларын, илеткелчилер кончуг эвези чорудуп турар. Ол ышкыш шажыңга удур болгаш кижилерниң меделеринде капитализмниң, феодализмниң аргышкыннарын узуткаарын чөтпөс лекциялар мырыңай номчутунаан. Ынчанга номчуп турар лекциялар колдунда-ла чангыс таладык болуп турар.

Илеткелчилер бөлүү бодунун кежигүнерини лекция болгаш илеткелчилер номчурчунге ам-даа бурунду-биле хаара тутпаан, оларнын чамдыктары таварылга болуп лекция номчуп турар. Чамдык лекторларын лекцияларын номчурунун шынары куду, районнуң, областың политика болгаш ажил-агый талазы-биле амьдуралдык холбашбай турар.

Амгы үеде кадрларың марксизм-Ленинчи теория-биле чөтпөс-дээр талазы-биле улуг сорулга туруп турар. Илеткелчилер бөлүү тустус лекторлар-биле организацкы ажилды кончуг багай тургускан. Чыл эгезинден бээр бөлүктүн хуралын чангыс-даа катар кылбаан. Бөлүктүн кежигүнери кийе бурузу тодаргай даалгасы чок болуп турар. Чаа чогаатынган лекцияларын чедер, чөтпөс-дээр дугайында коллективтиң-биле чугаалашып көрбөй турар. Бөлүктүн даргазы эш Данилов кежигүнерден шыңгыс негелдерин кылбай, оларнын ажилын контрольдөвейн, чүтө публицалар бергеш ону дедир негеп алыры-биле кызыгаарлатып турар.

КПСС райкомунун бюрозун райком чанында илеткелчилер бөлүүнүн ажилын удуртпай турар, чүл дээрге, чыл эгезинден бээр мынчага чедир ол айтырыгың бюрога чангыс-даа катар чугаалашпаан.

КПСС райкомунун илеткелчилер бөлүүнүн чугула сорулгасы болза, ажилда чөтпөстериң дарын узуткааш, лекция пропагандазының идея-политиктиг денелин улам-ча бедирин, лекция ажилыңа чаа-чаа күштери болгаш аргаларың немээр, марксизм-Ленинниң кезеде тилелгелиң илгезин, Коммунист партияның XIX сьездинин материалдарын болгаш улуг Сталинның коммунизм тургустунуунуң чаа сорулгаларының дугайында чаа өөрдиглерин ажилчы чонун ортузунга хун-бүрүде калбаа-биле пропагандалаары болур.

М. КАВАА-САРЫГ.

Софронова, Шошина олар партийжи даалгалары күүсетпейн турарлар. Парторганизацкызы мындыг чөтпөстөргө шынгыс демисешпей келген.

Хуралга санал берген коммунисттер дирекцияның болгаш партия организацкызының адресине шыңгыс шүгүмчүлөди таварыштырган. Эш Рошин санал бээр-биле сөс алгаш, бодурулгениң денелин болгаш шынарын бедиринге механизация мынчага чедир ажилатпайн турарын шүгүмчүлөөн. Чурттуң чиг элин долузу-биле ажалгаар болгаш немедө продукцияны хөйү үндүрүр төлөдө, бодурулгеге механизация боттандырыр херек деп ол чугаалаан.

Администрация бодурулгени декабрь айда чиг эт материалы-биле ылангыя алгы-биле чедир хандырган, бодурулгениң чөтпөс-херекселдериниң куравырын белеткөөн—деп эш Ладанов шын шүгүмчүлөөн.

Эш Софронова болза, коллективке организацкы

Чер-черде бижик өөрөдилгези

Бижик билбес чорукту узуткаар дээш

Улуг назылыг чоннуу ортузунда бижик билбес болгаш бижикти биче билир чорукту узуткаарының талазы-биле ажил Чадаана сумузунда база ында «Искра» колхозта багай эвес чоруп турар.

Бижик билбес эр, херэежен колхозчулары бижикке өөредириниң талазы-биле сумуун иштинге бижик бөлүмнөрүн аал-бөлүк аайы-биле 13 кезек черге эртен чылын-на организастап тургускан. Аана шупту 102 бижик билбес болгаш биче билдрлер хаара туттунган турган.

Бижик бөлүмнөри башкылары-биле шыраак билгилик культармейждерин бөлүмнерге быжыглаан турган. Культармейждер боттарының бөлүмнөригге доктааткан үн-неринде кичээлдерни эки белеткелдик, бедик денелге эрттирип келгенер. Кичээлге хереклетинер көр-

гүзү материалдарын олар долузубиле ажыглап турган. Оон түнделинде бижик бөлүмнөринге өөренип турган 58 бижик билбес кижилер ам бижикти номчуп, бижиш турар кылдыр өөренип алган. Аана өөренип турган бижикти биче билдр 44 кижилер эки билдр кылдыр өөренип алган.

Культармейждерин иштинде Мамаа, Кара-кыс, Кара-Күске олар эң кызыкмак ажылдааннар. Мамаа 22 кижини, оон иштинде 12 бижик билбес кижини, Кара-Күске 14 кижини, оон иштинде бижик билбес 12 кижини, Кара-кыс 15 кижини, оон иштинде бижик билбес 10 кижини бижикке өөреткенин. Ам сорулга болза, бижик бөлүмнөри ажалын улам шынаржыдып, чоннуу ортузунга бижик өөрөдилгези күштелдирери болур.

К. СУТУГ-ООЛ.

Ставрополь край. Кубань-Егорлыкский суггарылга системанын тудуунда.
Чурукта: Право-Егорлыкск каналының башкы шлюзу.
Чуруу Г. Аракеяниным. СЭТА-нын прессклишези.

Четпестерни шийтпирли-биле чайладыр

Кызылдың автотранспорт конторазы 1952 чылдың эрткен он бир айларының дургузунда бүдүрүлгө планын күүсетпей келген. Ол четпесте ажыл болза, бүдүрүлгө херээн администрацияны болгаш ында партия организациянының талазында эки удуртпайн келгени-биле тайылбырлатынар.

Бүдүрүлгөдө куш-ажылдын чуруму кошкак тургустунган. Сөөлгү дөрт айларының иштинде 50 катап прогудлар, 52 катап ажылга озадала кээр таварылталар болтулаан. Администрация-биле ажылчынар аразында бүдүрүлгөн коллективтиг керээн күүсетимей келген. Ажылчынарны оттулар чүүл-биле хандырбайн турар.

Бүдүрүлгөдө ажылчынар аразында социалисттик чарыш кошкак организастатынган. Стаханов шимчээшкенинин ужур-дузанын АТК-ның администрациясы (начальник эш Жигилев) чедир үнелейтин турар. Социалисттик чарышты удуртурун чүгө коллективтиг партия, профэвилел организацияларының херээ кылдыр көрүп келген. Социалисттик күштелдериниң күүсөлдөзүнө контрольду күштелдирбээн.

Он айларының дургузунда 62 мун литр бензин артыр чарыгдатынган. Автопарткы долузубиле ажылдаары чедип алдырмаан.

Чоокта чаа коллективтиг нийти хуралы болган. Аана АТК-ның начальниги эш Жигилев октябрда бүдүрүлгө ажылынның түнделини дугайын илеткээн. Оон илерээни болза, транспорттун тонна-километр планы чүгө 65,5 хуу күүсетинген болган. Пассажир сөөртүлгезиниң планы ыракта чедир күүсетимээн.

Коллективтиг нийти хуралы администрацияның ажылында улуг четпестерге шыгыш шүгүмчүлөлдү таварыштырган. Оон мурунда болуп тургулаан хуралдарының шийтпирлиг болгаш ажылчынарның сандарының күүсөлдөзүн партия, профэвилел организациялары болгаш администрация амылдыралга боттандырбаан.

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясының XIX съездинин шийтпирлерин амылдыралга боттандырар дээш шийтпирлиг ажылдаары, четпестерни дүргө чайладыларын коллективтиг нийти хуралы администрациядан негезэн.

А. КИЛИН.

Тудугжуларның чедишигини

Сүт-Хөл районун Бора-Тайга сумуда «Сталиныч орук» колхозтун тудуг бригадасы 1952 чылда тудар деп планнаан 8 чуртталга бажынарның тудуун дооскан, саман-биле кылган 3 бажынын ханаларын дооскан, 200 тонна тараа кирер 1 складты база дооскан. Оон аңгыда, инек, хой кажаларынын тудуун дооскан болгаш аът, хаван кажаларынын тудуглары доостурунга чедип турар.

Тудугжуларның иштинде эштер Дандар, Лама, Сайын-Белек, Самдан олар шалтычты ажылдап, эрткен 10 айларынын иштинде кичи бүрүзү-ле 400—500 күш-үннерин ажылдап алганнар.

Ындыг болза-даа, колхозтун тудуг бригаданында быжыгалаан колхозчуларынын 30 хуу хирези ажылга үнмөй турарынан планда көрдүнгөн тудуглар бүрүн доозулбайн турар.

М. ЧАРЯН-ХУНА.

Редакцияга чагаалар

Удуртулганы күштелдирер

1951—1955 чылдарда ССРЭ-нин хөгжүлдөзүнүн чаа беш чыл планының талазы-биле партияның XIX съездинин директиваларының төлөвилелинде улус өөрөдилгезинин улам ынайгы көдүрлүүшкүнүнүн программасы бердинип, ылангыя беш чылдың төнчүзүндө хоорайларга он чылдың өөрөдилгезин үз шийтпирлээри айтылган.

Барыын-Хемчик районун школарынның хөй кезин өөрөдилгезин чогуур өйүндө эгелээн. Өөреникчилер чымдазының планын күсөдир талазы-биле Эрги-Барлык, Аянгагы чеди чыл школары (директорлары эштер Макара, Сайын-Белек) эки ажылдап, школа назылыларны бүрүн хаара туткан.

Ындыг болза-даа, районун 13

М. БУГАЛДАЯ.

Ам бир организация дугайында

Мөңгүн-Тайга райкүүсөкмүнүн көдээ ажыл-агый калдызының профэвилел организациясы бүдүн чыл иштинде калдыг-даа ажыл чоруппаан дугайында шүгүмчүлөлдү чоокта чаа «Шын» солунга үнгөн. Ынчаарга, ол-ла районун Мөгөн-Бүрен сумузунын профэвилел организациясының ажылы базала шуут чорувайн турар.

Ол сумуга профэвилел организациясы тургустунганнан бээр дөрт чыл ажа берген. Ында профэвилел кижигунир чылдын-на профэвилел организациясының даргазын сонуп алар, оон ажылына профэвилел райкому дузалашпайн келген, а ол

организация боду база инициатива чок ажылдап турар. Амгы үедө сумуда профэвилел организациясының даргазы эш Ыкм. Доржу болуп турар. Ол болза, организаста-массалыг калдыг-даа ажылдар чоруптаан. Бо чылын профэвилел организациясының хуралы чарыс-лаа катап болбан. Кижигунирнин далдыры 2—3 чылдар дургузунда хавырттымаан.

Профэвилел райкому (даргазы эш Эренчин) районда совет албан черлериниң профэвилел организацияларының ажылын экижидер талазы-биле боттуп хемчеглер алыры негесинип турар.

И. УСПУН-ДОРЖУ.

Кинону доктаамал көргүзөр

Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг сумузунын Арысканда «Искра» көдээ ажыл-агый артелинин колхозчуларына бо чылдың майдан эгелээш, ноябрьга чедир кино көргүзүлгери чарыс-лаа болбан.

Колхозтун ажыл-ишчилери, школачылар болгаш тускай артеминер киноларны көрүскөп, каян-на кино чедип келерин четтикпейн манап турар. Бо колхозка кино көргүзөрин тускай харылап турар механик Н. Детерин бодунын күлээлгезин күүсетпейн турар.

Детерин «Искра» колхозка кино көргүспезиниң калдыг-даа чылдаганы чок. Суму төвү—Улуг-Алаакка айда кинону 4-тен өзөш эвес көргүзүп турган, кожозы 3 километр черде колхозка барбайн, оюн эрттип турганы окта-ла таварышас.

БИСТИН КОРП.

ПАРЛАТЫНМААН ЧАГААЛАРНЫҢ ИЗИ-БИЛЕ

„Колхозчу Уставты хажыдып турар“

«Шын» солунун редакциясына чоруткан мындыг эгелиг чүүдүңгө бижикчи, Тожу районун «Совет Тыва» колхозтун даргазы эш Базырнын көдээ ажыл-агый артелинин Уставын хажыдып турарын бижээн. Ол чүүлдү хынаанынан көдээ ажыл-агый Уставын эш Базырнын хажыдып турганын шын болуп иле-

рээнин барымдалаш эш Базырга партияны донгулдазын берген.

Ол колхозтун ажылында четпестерни узуткаарының хемчеглери алдынып турар деп «Шынның» редакциясына КПСС обкомунун көдээ ажыл-агый калдызынын эргелекчиси эш Талдароол харылаан.

Ол колхозтун ажылында четпестерни узуткаарының хемчеглери алдынып турар деп «Шынның» редакциясына КПСС обкомунун көдээ ажыл-агый калдызынын эргелекчиси эш Талдароол харылаан.

Тарылгалыг болгаш ажылчын малдыг хуу арат болгаш хуу тараачын ажыл-агыйларга—75 рубльден хөй эвес.

Бот-онаалга үндүрүүн чорударының көдээ Советтерге дааскан.

Эрткен чылдыг чамдык көдээ Советтер ажыл-агыйлардан болгаш хамаатылардан бот-онаалга үндүрүүн хавыраарының талазы-биле болгаш чылдыгынын хөргөнгилерин чарыгдээр-наа талазы-биле хоойлуну үрөп турганын демделгээри чугула.

Тес-Хем районун Самагалдай көдээ Советинге ажыл-агыйлардан бот-онаалга үндүрүүн хамаатыларны нийти хуралдарының шийтпир чокка хавырып турган.

Ол-ла районун Берт-Даг көдээ Совети бот-онаалга үндүрүүнүн хөргөнгилерин чамдызын көдээ Советтин канцелярия херекселдерин санып алырынга ажылгаан.

Улуг-Хем районун Эжым көдээ Совети бот-онаалга үндүрүүнүн хөргөнгилерин көдээ Советтин бажынын септээринге ажыглаар деп шийтпир үндүргөн турган.

Хөй-хөй көдээ Советтерде кирип турар болгаш чарыгдатынп турар хөргөнгилерин үчүдө кончуг багай тургустунган, төлекчилерин хууда санажыгаларын чорутпайн турар, бот-онаалга үндүрүүнүн хөргөнгилерин кредит албан черлеринге четче эвес дужаап турар, чылдыгынын хөргөнгилерин хуузунда ажыглаар таварылгалар бар.

Чамдык районнарда бот-онаалга үндүрүүнүн чымдазы багай болуп эрткен.

1952 чылдын ноябрь 1-ге чедир бот-онаалга үндүрүүнүн чедир хавырттымаан түнү 280 мун рубль болган. Хавырттымаан хөргөнгилерин хөй кезин Барыын-Хемчик районда (59 мун рубль), Чоон-Хемчик районда (62 мун рубль) болгаш Улуг-Хем районда (47 мун рубль) болуп турар.

В. ЦЫПКИН.

Областың саң калдызынын үндүрүү талазы-биле улуг инспектору.

Тыва автономнуг областың көдээ чонунга бот-онаалга үндүрүү

Улус ажыл-агыйына болгаш социал-культуралыг хемчеглерге саң куралчыларын хандырып турар чер-черин бюджетинин ужур-дузасы канчаар-даа аажок улуг болуп турар.

Бистин областың бюджетинин онза чүүдү болза, бюджет хөргөнгилерин дыка хөй кезиниң социал-культуралыг хемчеглерге (улус өөредилгези, кадык камгалал, социал хандырылга) чарыгдатынп турары болур. 1952 чылда мындыг чарыгдалар бюджеттин 76 хуузу болган.

Бистин областа, ССРЭ-нин өске-даа областы-биле бир дөмей, көдээ чонун бот-онаалга үндүрүүн чорудуп турар.

Бот-онаалга үндүрүү болза, бистин көдээ черлериниң ажыл-агый болгаш культура талазы-биле улам ынай көдүрлүүшкүнүнүн сорулгаларын күүсөдиринге хамаатыларын эки-тура киржилгези болур.

Бот-онаалга үндүрүүнүн дузазы-биле чылдыгынын хөргөнгилерин бюджет төзөвилелдеринден дашкаар, хамаатыларын нийти хуралдарының шийтпирлерин өзугаар чарыглап турар, бот-онаалга үндүрүүндө хөргөнгилер калдыг-калдыг ажыл-агый, культура хемчеглерге чарыгдатынп турар хамаатылар боттары шийтпирлээр.

Бистин обласка бот-онаалга үндүрүү 1948 чылда эгелээн. 1948—1951 чылдарының аразында үениң дургузунда бот-онаалга үндүрүүнүн хөргөнгилерин күсөлдө-биле школа-лар тудушкунун болгаш септелгезин, көдээниң башкыларынын чуртталга бажынаарынын тудушкунун, эмнелгелер септелгезин болгаш өске-даа дыка хөй хемчеглерни чо-

руткан. Ол-ла үениң дургузунда бот-онаалга үндүрүүнүн хөргөнгизи болур 21172 мун рубль чарыгдатынган.

Нийти чарыгдатынган хөргөнгини дыка хөй кезин (60 хуу) школар тудушкунунга болгаш септелгезинге ажылгаан. Номчулга бажынаарын болгаш өске-даа культура албан черлерин септээринге база элээн хөй хөргөнгин чарыгдана. Бот-онаалга үндүрүүндө чылдыгынын хөргөнгилерин күсөлдө-биле хөй-нийтинин чунар бажынаарынын тудушкунун болгаш септелгезин, орук тудушкунун болгаш өске-даа элээн хөй хемчеглерни чоруткан. Ынчаанга, бот-онаалга үндүрүү хөргөнгилер алырынын бюджетке немелде дөзү болуп турган, көдээ черлерге ажыл-агый болгаш культура тудушкунунга улуг хемчээлди-биле дузалгаан.

ССРЭ-нин Улус Комиссарларынын Чөвүлелиниң болгаш Төп Күүсекчи Комитеттин «Көдээ чонун бот-онаалга үндүрүүнүн дугайында» 1937 чылдын сентябрь 11-деги доктаалын өзугаар Тыва автономнуг областа бот-онаалга үндүрүүнүн чүгө көдээ черлерде чорудуп турар.

Кызыл, Туран, Шагаан-Арыг болгаш Чадаана хоорайларда, база Бай-Сөгөт, Харал, Эми болгаш Нарын ышкаш ажылчынар суурларында бот-онаалга үндүрүүнүн чорутпайн турар. Район төптеринде (Шагаан-Арыг, Туран болгаш Чадаанадан аңгыда) бот-онаалга үндүрүүнүн чорудуп турар.

Бот-онаалга үндүрүүнүн төлээринче көдээ черлерде чурттап турар хамаатыларын моон адаанда категорияларын хандыдар:

- хоорайларда болгаш ажылчынар суурларында доктаамал чурттап турар болгаш ында ажыл-агыйлыг болуп турар колхозчулардан аңгыда колхозтарын бүгү кижигунирнин;

б) хуу арат болгаш хуу тараачын ажыл-агыйлары;

в) көдээ черлерде чурттап турар ажылчынарны, албан-хаакычтарны, устывыштыгыларын болгаш өске-даа хамаатыларын, оларын көдээ ажыл-агыйы бар-чогу хамаан чокка.

Бот-онаалга үндүрүүнүн хөргөнгилерин ажылчы чоннар депутаттарынын район Советинин бюджетинче кирип-бөс болгаш көдээ Совет боду ону моон адаанда хемчеглерге чарыгдээр: оруктар тудушкуну болгаш септелгезин, школар, көзүргүлөр, кудуктар, хөй-нийтинин чунар-бажынаарынын тудушкуну болгаш септелгезин; эмнелгелер, номчулга бажынаарынын болгаш өске-даа культура албан черлеринин септелгези; көдээ башкыларга чуртталга бажынаарынын тудушкунунга; нийтинин өртке удур чепсек херекселдерин санып алырынга болгаш өрт сарайларын тударынга.

Бот-онаалга үндүрүүнүн хөргөнгилерин үстүндө айткан хемчеглерден өске хемчеглерге ажылгаары, ылангыя көдээ Советтерин бажынаарынын тудуунга болгаш септелгезинге, көдээ Советтин ажылдакчыларынын шалыңын төлээринге ажылгаарын чорудатп турар.

Көдээ Советтин эрттпип турар чылда четче ажылгаан хөргөнгилери оон агар санынга хевээр арттар болгаш дараазында чылда ажылатынар алаар.

Бир эвес кожа турар көдээ Советтер бот-онаалга үндүрүүнүн хөргөнгилеринин дузазы-биле калдыглар хемчегни кады боттандырар деп санаар болза, ону чүгө ол көдээ Советтерниң бүгү хамаатыларын катышкан шийтпир-биле чөпшээр эрж ужуруп.

Бот-онаалга үндүрүүнүн көдээ Советтерин чымдырганы хамааты-

ларнын нийти хуралдарына шийтпирлээр.

Бот-онаалга үндүрүүнүн хүлээп алырынын дугайында айтырыны шийтпирлээрде нийти хуралдарга көдээниң хамаатыларынын хөй кезин киришкен турар ужуруп, Конституция өзугаар Советтерге депутаттар сонгуур эргелиг хамаатыларынын хөй кезин киришпезин хуралдарынын шийтпирин күш чок деп санаар. Нийти хуралдарга хамаатыларынын хөй кезин киришпейн барган таварылгада көдээ Совет хамаатыларынын нийти хуралын база катап чымдырар.

Хамаатыларынын нийти хуралдарына көдээ Совет бот-онаалга үндүрүүнүн ужур-дузанын таныштырып, бот-онаалга үндүрүүнүн далдырынын хемчээлдерин бадылаар, хуусаазын доктаадыр, чамдык ажыл-агыйларын бот-онаалга үндүрүүндө хостар талазы-биле хамаатыларынын нийти хуралдарынын эргелерин таныштырар, а ол ышкаш мурунда чылда бот-онаалга үндүрүүндө чылдыгынын хөргөнгилерин калдыг сорулгаларга ажыгалатынган диннадыр күлээлгели.

Аңгы-аңгы ажыл-агыйларга болгаш хамаатыларга бот-онаалга үндүрүүнүн хамаатыларынын нийти хуралдарынын моон адаанда хемчеглерден ажыр эвес бадылаарын бот-онаалга үндүрүүнүн дугайында хоойлуда көрүп турар:

а) Колхозтар кижигунирнин ажыл-агыйларына, база көдээ черлерде доктаамал чурттап турар ажылчынарга, албан-хаакычтарга, устывышчыларга—20 рубльден хөй эвес;

б) тарылгазы болгаш ажылчын малдык хуу арат болгаш хуу тараачын ажыл-агыйларга, база көдээ ажыл-агый кылбайн турар кооперасчытырмаан кустаржыларын болгаш ремесленниктерин ажыл-агыйларына болгаш хөзөйлөнүкчү эвес ажылдан куш-ажылычы орулга кирип ап турар өске-даа хамаатыларга—40 рубльден хөй эвес;

УЛУС ДЕМОКРАТИЯЗЫНЫҢ ЧУРТТАРЫНДА

Ийи улуг улустарнын бузулбас найыралынын демдээнин адаа-биле

ПЕКИН. Кыдат-совет найыралдын айына Кыдаттын найсылалынын чурттакчы чогу эне ийекейлик киришкенер. Найыралдын айынын төнгенин меделээвишаан, «Женьминьжао» болгаш «Гуанминьжао» солуннарнын бижи турары болза, кыдат-совет найыралдын айынын чоруп турар үезинде совет артистерин Пекинге көргүскөн концерттерин 200 муң ажыг кизи көргөн, совет кино-чуруктарын 1.350 муң ажыг кизи сонургап көргөн. Совет улустун чедип алышкыннарына хамаарыштырган янзы-бүрү фото-делгелерге 1.500 муң ажыг кизи чораса.

Кыдат-совет найыралдын айынын чоруп турарынын үезинде кыдат-совет найыралдын ниетилелинин кези жигүнненини саны Пекинде 550 мундан 750 муң кизи чедир көвүдээ.

Болгариянын чер-чер Советтеринге сонгулдаларга белеткер

СОФИЯ. Декабрынын 14-те болур чер-черин улус Советтеринге сонгулдаларга белеткерлер Болгарияда дыка калбарган. Сонгулда мурунун хуралдары хоорайларда болгаш суурларда улуг көрдүрүшкүн-биле эрттип турар. Ада-чуртун фронтунун тускайлап тургускан он-он муң агитаторлары беседаларын бүдүрүлгелерде болгаш албан черлеринде, күш-ажылчы кооператив ажыл-агый черлеринде, клубтарда болгаш сонгулчуларнын бажынарнында чорудуп туралар. Олар чуртта социалисттик тургуушкунунун чедишкенин дугайын, бүгү делегей байдалынын дугайын болгаш тайбы дээш демиселдин дугайын чугаалап берип туралар.

Бо хүнерде хоорайларда болгаш суурларда сонгулчулар-биле депутаттарга кандидаттарнын журажышкыннары ол ышкаш болуп эрттип турар.

Чоокта чаа найсылалды Червенковский районунга сонгулда мурунун улуг хуралы болуп эрткен. Софийнын округтун улус Советинин депутаттыга кандидат, Болгариянын Коммунисттик партиясынын ТК-зынын Политбюро кежигуну Тодар Живков бодунун сонгулчулары-биле журашкан.

Ажылчы чоңнар сонгулдаларын күш-ажылчы чаа-чаа чедишкенин биле демделеп турар. Дыка хөй бүдүрүлгелер боттарынын беш чыл планын, чыл, квартал болгаш ай планнарын күөсеткенини дугайында рапорттап туралар.

Румыниянын национал Улуг хуралына сонгулдаларга улус демократиязынын фронтунун чайынанчак тинделгези

БУХАРЕСТ. Ноябрь 30-де болган Румыниянын национал Улуг хуралына сонгулдаларнын четче эвес тундундун дугайында тускай медээни парлаан. Бүгү чуртка бадылаашкын эртегинин 6 шакта эгелээ болгаш 24 шакта төнгөн. Төп сонгулда комиссиязынын медээзин эугаар алырга болза, сонгулчуларнын даңазына 10415177 сонгулчуларын кириген: ол болза, 1948 чылда болган сонгулдага киришкен сонгулчулардан 2 миллион кизи хөй болган.

Медээде айтып турары болза, ноябрь 30-де болган сонгулдаларга сонгулчуларнын ниети санынын 97 хузуу киришкен. Улус демократиязынын фронтунун кандидаттары дээш сонгулдаларга киришкен сонгулчуларнын 98 хузуу бадылаан.

В. И. Ленин биле И. В. Сталиннин чогаалдарынын полшада үндүрүлгези

ВАРШАВА. «Ном болгаш билги» деп ном үндүрер чер «Ленин биле Сталин көдээни социалисттик чаартылгазынын дугайында» деп чынында В. И. Ленин биле И. В. Сталиннин көдээни социалисттик чаартылгазынын айтырыгларына алдар болдурган илеткелдерин, чугааларын, чагааларын болгаш чүлдөдөн парлаан.

газынын айтырыгларына алдар болдурган илеткелдерин, чугааларын, чагааларын болгаш чүлдөдөн парлаан. (СЭТА).

Герман-совет найыралдын айынын төнгенин таварыштыр болган митинги

БЕРЛИН. АДН агентилелинин медээзин эугаар алырга, герман-совет найыралдын айынын төнгенин таварыштыр Лейпцигке хоорайнын чурттакчыларынын хөй кизи киришкени митингин болган. Митингин киришкелери бонн парламентинин депутаттарыне чорудар кыйгырыгын хүлээп алган. Ол кыйгырыкта болза, герман улуска хамаарыштыр эскерликни чорукту кылбашын, а Аденаузунун планнарына удур, ниети герман чугаалаашкыннары эрттери дээш, чангыс-ай чорук болгаш тайбы дээш бүгү күштери-биле туржуруче бонн парламентинин депутаттарын кыйгырып турар. Лейпцигтин дагарзынын оракаччы Эрих Улих митингге чүве чугаалаан.

мун ажыг чурттакчы чоңу киришкенер деп Улих меделгэн.

Герман-совет найыралдын айынын дургузунда Лейпцигте чедип алган чедишкенин Улих айткан. Герман-совет найыралдын ниетилелинин органзастаны янзы-бүрү ажалдарга хоорайнын 244

АДН агентилелинин медээзин эугаар алырга, Шверин округтун бүгү районнарыннын төңгөриге декабрь 5-те, Сталинчы Конституциянын хүнүнде герман-совет найыралдын айынын төнгенин таварыштыр митингилер болгаш хуралдар болуп эрткен.

Австри-совет найыралдын айынын төнгени

ВЕНА. Австри-совет найыралдын айы төнгөн. Айнын эрттип турарынын үезинде Венага, Линцке, Инсбрукке, Санкт-Пельтенге, Винер Нейштадтка болгаш чурттан өске хөй черлеринге Австриянын болгаш Совет Эвилелинин аразына найыралды быжыглаарына хол-баштырган муң-муң митингилер, хуралдар, лекциялар, беседалар болуп эрткен. Чер болганга-ла ажыл-чыннар, тараачыннар, албан-хаакчыктар, ус-дарганнар болгаш өскө-даа бөлүктөринин төлөөлекчилери боттарынын чугаалаан чугаазынага тайбынын улуг чурттуу—Совет Эвилели-биле найыралды, эконом-нуг болгаш культуралыг харылдааларын тургузарын негеп турганнар. Совет эрминин, уран-чүлдүн, спорт ажылдакчыларынын төлөө-леринин кежигүнненин чугаалаан чугааларына болгаш көргүзүлгелеринге камчаар-даа аажок чыны- (СЭТА).

Австри-совет найыралдын айы төнгөн. Айнын эрттип турарынын үезинде Венага, Линцке, Инсбрукке, Санкт-Пельтенге, Винер Нейштадтка болгаш чурттан өске хөй совет кино-чуруктарын Австриянын он-он муң ажылчы чоңнары бо хүнерде көргөн. Политиктиг, уран-чечен болгаш эртемниң совет литератураларына сонургал дыка үлгаткан.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчузу, бажын 7. ТЕЛЕФОНАНЫ: Харыс-салгал редакторнун 3—62, харыс-салгал редакторнун 3—65, кизилтеринин 3—88; харыс-салгал секретарынын 4—98; пропаганда болгаш агитация, уран-чүдү, көдээ ажал-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа кизилтеринин 3—68, иштиги информация, бухгалтериянын 3—65.

КНО-нун Кол Ассамблеязынын VII сессиязы

П Л Е Н А Р Л Ы Г Х У Р А Л Д А

НЬЮ-ИОРК. Кореяда туттурган шериглерни чандыраарын дугайында индий резолюция төлөвилелин база ол төлөвилеге совет чазалгаларны болгаш корей айтырыг талазы-биле совет резолюция төлөвилелин бадылаары-биле Кол Ассамблея декабрь 3-те чыылган.

Политиктиг комитетте америк-индий резолюциянын бадылаанын тайылбырлавышаан, АКШ-тын парлагазы болза, ол хоозун индий саналдын артында керек кырында чүү чаштынып турарын ажы-биле бижи турар апарган. Чижээ, ол резолюция туттурган шериглерни чандыраарын дугайында айтырыг талазы-биле америк-индий туржунун «ажык чүдүлүгүзүшкүнү» болуп турар деп «Крисчен сайенс мониторинг» солун демделеп турар.

Кежээки хуралга чүве чугаалап тургаш, Индиянын төлөөлекчизинин боддаларын буудулдуруп шыдамай барган. Совет төлөөлери киришкени ышкаш, Кореяда аткылажышкыннарын соксадырын дугайында негелде индий резолюцияда чок болгаш ол резолюция корей айтырыгын тайбын арга-биле шиттирлээрине чүгелдешкен болуп турар деп ол фактын чажыраарын орадаштыышаан, туттурган шериглерни чандыраарын дугайында дугуржулганы чедип алганынын тундунда Индиянын саналдарына үндешилепп тургаш аткылажышкыннарын соксадып болур дээр дугайында каныг-даа ужурудузды чок сагындырыгны резолюцияны кирипке кезээнег нөмөрүн Менон саналдаан. Ол сөз кырында чулуурүшкүннар керектин ужурун эскертпей турар. Кореяда дайын чорудулгаларын соксадырынын дугайында негелде Индиянын резолюциясында мурунку хезээр чок болуп турар. Ол дугайын СССР-нин төлөөлери баштыны бүзүрелдин-биле көргүскөн. Индиянын резолюциязынын сорулгазы корей дайынны соксадыры эвес, а ону үргүлчүлэри болгаш узамдыктырапы болур деп А. Я. Вышинский демделгэн. Ынчангаш, Кореяда дайын чорудулгаларын доп-дораан соксадырынын дугайында совет саналдарга индий резолюциянын авторларынын болгаш ону четкип турар төлөөлеринын удурланып турарынын журу ол деп А. Я. Вышинский айткан. Корей айтырыгын керек кырында чоумчалыг кылдыр шиттирлээрине шын орукту чүгле дайын чорудулгаларын доп-дораан соксадыры болгаш туттурган бүгү шериглерни чугаа чокка чандыраары ажыдып болур деп совет төлөөлери баштыны чугаалаан.

Оон соонда Австралиянын төлөөлекчизини чүве чугаалааш, индий резолюцияны четкип турар кижилер ол резолюцияга каныг уткаын кирип турарын көргүскөн. Индий резолюциянын сорулгазы аткылажышкыннарын соксадыры эвес болуп турар деп ол демделеп турган. Кореяда дайын чорудулгаларын доп-дораан соксадырынын дугайында негелдени индий резолюцияга кириптен бодунун шуут ойталаашкынын «тайбынга ынакшылдыг» меге чугаалаары-биле чарын Франциянын төлөөлекчизини орадалгашкан. Бадылаашкыннарын чорударынын талазы-биле тайылбырлыг чүлдөр чугаалааш, Ирактын төлөөлекчизини совет чазалгаларнын идеязына бодунун чөпшээржи турарын база

катап меделгэн, ынчалза-даа, ол идеяларын индий резолюция төлөвилелинде көргүскөн болуп турар деп ол көсүк барымдааларга чөрчүштүр бадтыкп турган.

Оон соонда Индиянын резолюциязынын төлөвилеге совет чазалгаларнын бадылаашкыны болган. Кытышкан Национал Организациязынын агрессивч төвү совет чазалгаларга удур бадылаан. СССР-нин, Польшанын, Чехословакиянын, УССР-нин, БССР-нин төлөөлери совет төлөөлери чазалгаларын хүлээп алыры дээш бадылааннар.

Кореяда дайын чорудулгаларын доп-дораан соксадыры болгаш корей айтырыгын тайбын арга-биле шиттирлээринин талазы-биле комиссияны тургузарын көрүп турар ийи совет чазалгаларын бадылап турда, 9 чурттарын (Саудоская Аравиянын, Сириянын, Йеменнин, Афганистаннын, Ираннын, Египеттин, Бирманын, Индонезиянын болгаш Индиянын) төлөөлери дадалалзп калганнар. Индий резолюция төлөвилеге өске совет чазалгаларын бадылап турда, элээн хөй араб болгаш азия чурттарын төлөөлекчилери база дадалгалзсааннар.

Америк-индий блок индий резолюция төлөвилелин хүлээп алган. СССР-нин, Польшанын, Чехословакиянын, УССР-нин болгаш БССР-нин төлөөлери ол төлөвилеге удур бадылааннар.

Оон соонда элээн хөй төлөөлөр бадылаашкыннарын үндешилелеринин талазы-биле тайылбырлаашкыннарын кылганнар. Украин СССР-нин төлөөлери баштыны А. М. Барановский болза, дайын чорудулгаларын доп-дораан соксадырынын дугайын индий резолюцияда чугааламай турарын айткан. Туттурган шериглерни чандыраарын дугайында айтырыгын резолюцияда эн чугула чүдү кылдыр тургускан, оон-биле кады индий төлөөлөр ол айтырыгын шиттирлээринин америк оруун шилип алганнар деп А. М. Барановский демделгэн.

Корей талага таарыштыр ажылга тынас болгаш Паньмыньжонга чугаалажышкыннарын чоруп турган үезинде Кореянын Улустун армиязынын болгаш кыдат эки-турачыларын төлөөлекчилеринин хүлээп албааны, «чандырылганын америк принциптерин» боттарынын резолюциязынын үндешин болдургаш, индий төлөөлөр боттарынын Кореяда дайыннын кысыкчыларынын лагеринче кире бергеннер.

Индий резолюцияга совет чазалгалар болза, бүгү корей айтырыгын, оон иштинде туттурган шериглерни чандырап дугайында айтырыгын тайбын арга-биле шиттирлээрине уланган болуп турар. Оларнын канчаар-даа аажок улуг ужурудуздында деп УССР-нин төлөөлекчизин меделгэн.

Оон соонда АКШ-тын төлөөлекчизини Гросс чүве чугаалааш, Индиянын резолюциязынын төлөвилели америк саналдан ылгал чок болуп турар деп билинген болгаш оон-биле совет төлөөлери талазында индий резолюциянын шугумчүлөп турганынын чөптүүн бадтыкаан.

Туттурган шериглер дугайында айтырыг шиттирлетиинин шаанда Кореяда дайын чорудулгаларын соксавас дээрзин АКШ-тын төлөөлекчизин меделгэн. Оон-биле Гросс болза, Индий резолюция дайын чорудулгаларын соксадырын көрүп

турар деп бадтыкп турган Менон-нун «тайылбырлардын» хоозун меgezин көргүскөн.

Туттурган шериглерни чандыраарын дугайында айтырыг талазы-биле америк командылалдын туружун индий резолюция бүрүн көрүчүктелдирип турар деп Филиппинеринин төлөөлекчизин Ромуло болгаш гоминданчы база меделгэннер.

Бадылаашкыннар талазы-биле тодаргай тайылбырлардын польша төлөөлери баштыны Скшешевский чехословак төлөөлери баштыны Секанинова кылганнар. Оон соонда совет резолюция төлөвилелин бадылаашкына кириген. Совет резолюциянын төлөвилели болза; аткылажышкынны доп-дораан база долзуу-биле соксавы болгаш туттурган шериглерини шуутун чандыраарын дугайында айтырыгын, корей айтырыгын тайбын арга-биле шиттирлээринин комиссиязына шиттирлээр-биле шилчидип бээрин Кореяда дайылдашып турар ийи талаларга сүмедеп турар. Ол комиссиянын составына АКШ, Англия, Франция, СССР, Кыдат Улус Республика, Индия, Бирма, Чехословакия, Корей Улус-Демократтык Республика болгаш Мурунуу Корея кирер.

Ук комиссиянын хайгааралы-биле корейлернин боттарынын Кореяны катыштыраарын бодалгазы-биле корей айтырыгын таарыштыраарыне озалдадышкын чок хемчелерин ап чорударын база ол комиссияга дагзыр.

Кореяга тайбын таарыштырылгаларын чорударына удурланып, АКШ-тын чагырыкчы бөдүктөрүнн корей дайыннын үргүлчүлээринче уланган политиканын деткип турар америк-индий бөлүк совет резолюциянын төлөвилелин хүлээп албаан.

СССР-нин, Польшанын, УССР-нин, Чехословакиянын болгаш БССР-нин төлөөлери совет резолюция төлөвилели дээш бадылааннар. 11 чурттарынын (Афганистаннын, Аргентинанын, Бирманын, Египеттин, Индиянын, Индонезиянын, Ираннын, Пакистаннын, Саудоская Аравиянын, Сириянын, Йеменнин) төлөөлери дадалгалзп калганнар.

Хуралдын төңчүзүндө бадылаашкыннарын үндешилелеринин дугайында тайылбырын Белорусс СССР-нин төлөөлери баштыны, БССР-нин даштыкы керектер министрини К. В. Киселёв кылган.

Кореяда аткылажышкынны доп-дораан болгаш долзуу-биле соксадырын дугайында, комиссия тургузар дугайында, туттурган шериглерни чандыраарын дугайында совет чазалгалар улуг ужурудузды болуп турар, чүгө дээрге, ол чазалгалар бүгү делегейнин Кореяда дайынны соксадырын күзөп турар бүгү делегейин улустарын идегелдерин болгаш чөптү негелдерин илертип турар деп Киселёв демделгэн.

Совет Эвилелинин резолюциязынын төлөвилели болгаш индий резолюцияга совет чазалгалар Кореяда дайынны эң дүргени-биле соксады арганы берип, бүгү корей айтырыгын тайбын арга-биле шиттирлээринин шын орун ажалдар ийик. Хүлээп алдыган индий резолюция харын дедир, Кореяда хангы дайынны үргүлчүлээр ол болуп турар. Оон-биле хурал доозулган.

Кореяда болуушкуннар

Корей Улустун армиязынын Кол командылалынын дыңнады

ПХЕНЬЯН. Корей Улус-Демократтык Республиканын Улустун армиязынын Кол командылалынын декабрь 7-де меделээни болза:

Кореянын Улустун армиязынын катыжышкыннары-биле кылат улустун эки турачы кезектери америк-индий эжелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур Кымча болгаш Паньмыньжонь району ол черлеринге ужурудузалыг тулуучушкуннарын чорударын үргүлчүлээ.

Декабрь 7-де дайыннын самолёттарын адар алыгы-аңчылар дайыннын 2 самолёду илдирди аткан.

Америк самолёттарын Кыдаттын агаар кызыгаарын үрөп турары

ПЕКИН. Синьхуа агентилелинин корреспондентинин Мукденден дамчыдып турары болза:

Ноябрь 28-те 19 шак 22 микутада «В—26» деп дөрт америк бомбардировщиктер Ляодун жозунунда Аньдун кыры-биле ужуп эрткенер. Оларнын бирээни Цюляньчын району да Сыйтайцзэ суурунд кырыче бомба октаан, 8 микута эрткен соонда ол самолёттар ол-ла районну Хумаы суурунун кырыче 40 бомбаларын октааннар. Ол калдаашкыннын тундунда беш чурттакчы балыгланган, 24 бажын үрөлгөн болгаш өскө-даа когаралдар болган.

Ол-ла хүн ниитизи-биле 20 америк самолёттар тос бөдүк болуп алгаш Сонгу-Чөөн Кыдаттын хоорайларынын кыры-биле ужуп эрткенер.

Ноябрь 27-те чедир 16 хүнеринин дургузунда Сонгу-Чөөн Кыдаттын агаар кызыгаарын ниитизи-биле 275 америк самолёттар үрээнер.

Кыдаттын агаар кызыгаарын шак бо чөрчүп-үрөп турар болгаш кыдат хамааттарынын өлүрүп турар чоруктар болза, америк агрессорларнын КНО-да корей айтырыгын шиттирлээрине күзел чогуң чүгле илертип турар эвес, харын дайынны кара өш-биле оларнын калбартып турарын көргүзүп турар. Америк агрессорларнын өңүк-чөгээлин чорудулгаларына удур кыдат улус шиттирлиг удурданып турар.

Генуяда ажыл соксадышкынны

РИМ. Декабрь 4-те Генуяга чеди шактыг ажыл соксадышкынны болган, анаа бүгү ажылчы чоңнар киришкенер деп «Позвер сера» солун меделеп турар: Ажыл соксадышкынны болган чылдагааны болза, «Корнилья» деп металлургия заводунга частышкын болганында болган. Ол частышкыннын тундунда үш ажылчынын өлгөн болгаш 22 кизи балыгланган.

Сөөлү ийи чылдын дургузунда «Корнилья» заводунга айыылдыг таварылгалардан 40 хире кизи өлгөн деп солун бижип турар. Ол чорук болза, күш-ажыл камгалалын талазы-биле хемчелерин долзуу-биле алдымай турарынын ур-жуундан болуп турар.

Харыс-салгалы редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

БАЛЫК ҮЗҮН АЖЫЛНАРЫ

Медициянын витаминчиктен балык үзү бедик шынарлыг чемиштик чүлдөрдөн (калорийден) тургустунган болгаш ону организм экинчи-биле шингээдин ап турар. Ынаа кижинин организмине веществоларнын өй-шаанда солүшкүнүнга ажык-дузалыг хөй «А» болгаш «Д» деп витаминнер бар.

Балык үзү болза, үнелиг ашчы чүлү болур, оон-биле кады эмнээшкыге болгаш аарыглардан баш удур камгаланырга ажыктыг чепсек болур. Улуу-биле хоочурап аарааш экирип, сегип оран улустарга балык үзүн ажыглаарын сүмөлээр. Рахитти, астеомалицияны, ксерофтальминни, скрофулөзү, дагаанын согураар аарыгын, цыяк туверкулёзун, хан чептезин база ол ышкаш организмнин ниити аштан баксыраарын эмнээринге калбаа-биле ажылгап турар.

Балык үзү уругларын болгаш улуг кижилерин организмни быжыглаар. 3 айдан 6 ай чедир уругларга бир хүнде шай шопулааны чартын. 6 айдан 12 ай чедир назылыг уругларга 1 шай шопулаан ижиртир. Элээн улгада берген уругларга хүнде ийи шай шопулаан болгаш оон хөйну-даа ижиртир. Улуг улустар бир хүн үш катап улуг шопулактар иштин чемнениринин аразында ижер. Куруг аш ижинге ижип болса!

Балык үзүн рецет чокка бүгү-ле аптекалардан, сангигиенанын магазиннеринден болгаш аптеканын бичи садыгларында негепер.

Тыва областың санитар чырыдышкыннын бажын.

1953 чылда областың «Шын» солунунун чагыдылгазы эгелээн
ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТӨӨ:
Чылда — 52 рубль 20 копейк
Чартык чылда — 26 рубль 10 копейк
3 айда — 13 рубль 05 копейк
Неделяда 5 үнер.
Чагыдылганы «Союзпечатьтың» хоорайларда килдистерин, харылаза салбырлары болгаш агентилери, а ол ышкаш бүдүрүлгелерге, албан черлеринде, совхозтарда болгаш колхозтарда хөй-ниити төлөөлекчилери хлээп ап турар.
Оон-биле кады областың:
«ТУВИНСКАЯ ПРАВДА», «ТЫВАННЫҢ АНЫЯКТАРЫ» — «МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ», «СЫЛДЫСЧЫГАШ» солуннарыннын чагыдылгазын база хүлээп ап турар.
Шупту чагыдылгагы турарыныч!
СОЮЗПЕЧАТЬ.